

BEN JE of KEN JE de PREDATOR?

Pieter Hoekstra

Robert Hare heeft zijn leven lang onderzoek gedaan naar psychopaten, mensen die de maatschappij en vooral andere mensen heel veel schade toebrengen. Feit is dat zo'n enkeling zoveel schade kan aanrichten dat het de inzet van veel goede mensen teniet doet, of zelfs vernietigt. Goede bedrijven zijn aan dit soort mensen ten ondergegaan. Het is niet eenvoudig om mensen met een ernstige persoonlijkheidsstoornis tijdig te herkennen. Dat is ook een vak apart. Zo kan een hoge borderliner bijvoorbeeld sprekend lijken op de perfecte manager. Totdat na een jaar blijkt dat een paar van uw beste managers verdwenen zijn sinds de komst van deze nieuwe kracht. En langzaam dringt tot u door dat de laatste een koekoeksjong in uw organisatie is. Herkent u dit? Hare concludeert dat mensen met een ernstige persoonlijkheidsstoornis niet genezen kunnen worden. Voor Hare is hier namelijk geen sprake van een psychische aandoening, maar van de eigenheid van deze persoon. Hij –of zij– is het! De psychopaat is een roofdier en alle anderen zijn z'n potentiële prooi. 'Je kunt een kat misschien wel aanleren zich als een muis te gedragen, maar het blijft een kat.'

Voor Hare zit het primair in de genen, waar naast 'nature' 'nurture' de aanleg versterkt.

Uitgaande van de Logotherapie van Viktor E. Frankl delen we Hare's wetenschappelijke analyses, maar tegelijk willen we de grenzen van het biologische model bewaken. Voor Frankl staat vast dat er tussen stimulus en respons nog altijd een kleine ruimte overblijft. In die minimale ruimte vinden wij onze vrijheid om te kiezen. De consequentie bij Hare is dat we uiteindelijk allemaal slachtoffer zijn, zeker ook de dader.

Frankl zoekt naar de *zin* in het bestaan. Gieten we dit in een wiskundige formule dan zou die er zo uitzien:

Zin = vrijheid + verantwoordelijkheid.

Bent u zo'n predator tegengekomen? De kans is groot dat het niet zonder kleerscheuren was. U heeft uzelf het nodige kwalijk genomen of verweten. Zulke ervaringen schudt je niet licht van je af. Hoe kun je hier zinvol mee omgaan? Voor de predators onder ons geldt dat het ook anders kan. Net als een verslaafde hebben zij hun 'natuur' tegen. Plotselinge bekeringen of *het licht zien* zijn niet overtuigend. Het is dagelijks opnieuw morele keuzes maken. Dat is voor alle andere mensen overigens net zo, maar die worden eerder door hun geweten aangeklaagd en zijn daardoor gewoon minder overtuigende liegers en bedriegers.